

Familien Walter paa Ringerike.

Af Arkivar **E. A. Thomle.**

Da afdøde Professor Camillus Nyrop samlede Materialier til sin i 1887 udgivne omfangsrige Biografi af den bekjendte Stifter af det Classenske Fideicommiss Generalmajor **J o h a n F r e d r i k C l a s s e n**, søgte han ogsaa Oplysninger om Generalens Moder **M a r i a W a l t e r** og hendes Slægt i Norge. Hvad der dengang kunde skaffes tilveie herom, var ikke ret meget, og det var ikke engang ganske sikkert, paa hvilken Maade Moderen skulde knyttes til den Slægt Walter, der i det 18de Aarhundredes 1ste Halvdel havde mange Medlemmer paa Ringerike, skjøndt det maatte ansees sikkert nok, at ogsaa Classens Moder hørte hjemme her. Da det imidlertid kan have sin Interesse at faa ikke alene dette Spørgsmaal fuldstændig opklaret, men det ogsaa af andre Grunde kan være ønskeligt at faa de forskjellige Spørgsmaal, der knytter sig til Slægtens Navn og Udbredelse, belyst, skal jeg nedenfor give nogle Bidrag til Slægtens Historie, hvortil jeg føler mig saa meget mere opfordret, som det væsentligste af, hvad der meddeles herom i Professor Nyrops fortjenstfulde Arbeide om Generalmajor Classen, stammer fra de Undersøgelser, som afd. Rigsarchivar Huitfeldt-Kaas og jeg selv efter Professor Nyrops Anmodning foretog.

1. FOGDEN JACOB LUTH.

Familienavnet Walter er selvfølgelig ikke noget oprindeligt norsk Familienavn. Men hertil Landet kom det fra Danmark, hvortil det uden Tvivl er kommet fra Tyskland. Under 10. Sept. 1664 sees ogsaa Rentemester Henrik Müller at have anbefalet Statholder Ulrik Fredrik Gyldenløve sin »Søstersøn« Jørgen Walter, der var kommen til Norge, om at skaffe ham en Ansættelse der. Dette maa han ogsaa have opnaaet. Men Søstersønnen kan næppe have været nogen særdeles paalidelig Person. Thi et Par Aar senere, nemlig i 1666, anholdt Niels Toller Oberst Hans Jacob Schiort, der i Statholder Gyldenløves Fravær bestyrede Statholderembedet, om at hans forrige Tjener Jørgen Walter, der ikke havde gjort Rede og Rigtighed for sig og »som opholder sig paa Ringerike«, maatte arresteres af Garnisonssoldater og at Fogeden sammesteds Jacob Luth maatte paalægges at være Soldaterne behjælpelige. I 1665 var Jørgen Walter arresteret paa Brager næs, hvor han 8. Aug. var indstævnet for Bythinget af Peder Nielsen Gaardmand i Chri-

stiania og Hans Lum for Gjæld til dem. Han lovede at betale, hvis han fik Dilation, da han var en fremmed og ingen Venner havde der, men vel paa andre Steder og at »hans Broder« var her i Landet, tilmed ei selv agtede at reise noget Steds hen. Citanterne var villige hertil, naar han stillede dem tilstrækkelig Caution for at han vilde blive tilstede. Men Retten eragtede, at han skulde blive i Arrest til han betalte eller stillede Cautionsmænd for Beløbet. Om Jørgen Walter har været i Slægt med Fogden Jacob Luth kan vistnok ikke sees. Men der kan dog næppe være Tvivl om, at der har bestaaet et meget nært Slægtskab mellem dem. Thi skjøndt Jacob Luth hverken selv førte Familienavnet Walter eller i levende Live af andre kaldes med dette Familienavn, kan der dog ikke godt være nogen Tvivl om, at han er den Luth Walters Søn Jacob Luth, der omtales i en Sag paa Bragernæs Thing 26. Aug. 1665. Her havde Tiendeskriveren Jens Grønbech indstævnt en Skipper Thorstein Eriksen fra Tjømø, fordi han havde indtaget en Last med Bord, uden at de var angivne paa Toldboden før de vare indlastede. Under Sagen oplystes det, at Bordene tilhørte Luth Walter paa Bragernæs, der havde faaet Bordene af sin »Søn Jacob Luth«, og at han ikke havde kunnet opgive Bordene, fordi han ikke vidste, hvor mange Bord Skibet lastede. Skipperen havde nemlig ment, at Fartøiet tog 1500 Bord, men det viste sig, at det kun lastede 1000 Bord. At den her nævnte Jacob Luth, der var Søn af Luth Walter, der i alle Fald da var paa Bragernæs, er den samme som den før nævnte Foged paa Ringerike Jacob Luth kan der saa meget mindre være nogen Tvivl om, som Fogden netop var en stor Sagbrugs- og Trælasthandler. Og paa Skiftet efter sin Datter Helene Walter 1715 samt i en senere Retssag kaldes ogsaa Fogden udtrykkelig »Jacob Luthsen Walter«. Det er vel derfor sikkert, at Fogdens rette Familienavn har været Walter og at han har bortkastet dette og alene brugt Fadersnavnet Luth eller Luthsen. De fleste af hans Børn findes ogsaa igjen at have optaget Familienavnet Walter, medens enkelte af Sønnerne kaldte sig Luth. Det er vel ogsaa det sandsynligste, at Fogden Jacob Luth har været i meget nær Slægt med Nils Tollers Tjener Jørgen Walter og at det netop er af denne Grund, at denne i 1666 har søgt sin Tilflugt til Ringerike, hvor Fogden boede i Hole Prestegjeld. Muligens er Jørgen Walter senere kommen i Statens Tjeneste. Thi den 26. Aug. 1670 blev en Jørgen Walter Tolder i Arendal med 200 Rdl. i aarlig Gage og efterfulgte her vistnok sin Svigerfader Nils Trane, der 19. Sept. 1656 var bleven Tolder der og hvis Datter Anna Maria Jørgen Walter 14. Mai 1670 fik kgl. Bevilling til at ægte uden Lysning og Troløvelse. Moderen hed Inger Knudsdatter. Længe kan dog Jørgen Walter næppe have været i Embedet. Thi allerede

22. Juli 1676 fik Rasmus Rasmussen Fischer Bestalling som Tolder i Arendal fra 1. October s. A. og Walter maa vel saaledes da have været afgaaet fra Embedet.

Fogden Jacob Luth havde i alle Fald en Broder, der hed Knud Walter. Thi 14. Aug. 1665 blev der i Hole thinglæst et Pantebrev, dat. Helleland 1. s. M., paa 2500 Rdl. »udgivet af Ko. Ma. Foged Jacob Luth til sin Broder Knud Valter, Materialskriver paa Bremerholm«, hvorved han til Brugelighed i 9 Aar 3 Uger pantsatte ham følgende Eiendomme, nemlig: Stixerud, 15 Lpd. Tunge, Aasterud, 1½ Fj. Tunge, Hejren, 1 Fj. Tunge, Kolbjørnsrud med Braaten, 1 Fj. Tunge 2 Skind, Torgerud, 3 Lpd. Tunge, Skougmarken, 2 Skind, Pjaaken, 1 Skind, alle i Hole, og Enbretnæs paa Modum 1 Skpd. Tunge, samtlige med Bygsel. Materialskriver Knud Walter var gift med Catharina, som han 13. Januar 1677 fik kgl. Bevilling til at begrave om Aftenen. Hvorvidt den foran nævnte Luth Walter, der var Fader til Fogden Jacob Luth paa Helgeland, ogsaa er identisk med den Luth Walter, der i 1665 erhvervede et Gravsted i Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn, hvor han blev begravet 30. Sept. 1668, vides ikke. Hans Enke »Magdalene« (Malene) Luth Walters fik 23. Juni 1674 kgl. Bevilling til at begraves om Aftenen og hun nedsattes i Mandens Begravelse 3. Juli s. A. Det er ikke umuligt, at det er en og samme Person, da Kombinationen Luth Walter vistnok er temmelig enestaaende og det er derfor meget sandsynligt, at baade Jørgen »Walter« og Jacob »Luth« ere hans Sønner. Jacob Luths ældste Datter hed netop »Malene«, hvilket ogsaa kunde tyde paa, at hans Moder havde dette Navn. I saa Tilfælde vilde hans Søster være den Catherine Walter, der blev begravet i Trinitatis Kirke 3. Okt. 1670 og som var gift med Fredrik Verdelman, der begravedes sammesteds 12. Sept. 1687, hvis 2den Hustru Margrethe Vilders, begravet i Nicolai Kirke 1708, havde mange Eiendomme i Norge.

I ethvert Fald var Jacob Luth allerede 1657 Foged i Ringerike og Hallingdale Fogderi, i hvilket Embede han efterfulgte Hans Nielsen, der endnu var i Embedet 14. April 1657. Sandsynligvis tiltraadte Jacob Luth som Foged 1. Mai s. A., da han sees at være i Embedet 13. Juli s. A. Men han var ikke i Bestillingen i ret mange Aar. Thi han maa være afgaaet i 1667. Om dette skyldes Uregelmæssighed fra hans Side eller om han muligens har fundet det heldigst at resignere Embedet, fordi hans private Interesser som stor Trælasthandler er kommen i Kollision med hans offentlige Stilling, er muligens tvivlsomt. Der førtes mange Klager over ham af Almuen og han synes ogsaa at have været beskyldt for ulovlig Tømmerhugst. — Den 12. Juni 1665 klagede Jørgen Lauritsen (paa Hønen i Norderhovs Prestegjeld) fra Christiania til Stathol-

deren »over den store og uheldige Forurettelse« Jacob Luth »som en Øvrigheds Mand, der paa Stedet« imod sin Embeds Pligt, kgl. Statuter og Love havde tilføjet ham, der var betroet Trælasthandler Frants Niensens Sagbrug i Skjerdalen, idet han uden Lov og billig Aarsage »med 10 tilsammen rottede bevæbnede Karle« havde overfaldt ham paa morderisk Vis og undsagt ham paa Livet, hvor han traf ham, hvilket han beviste ved at indsende skriftlig Erklæring fra 3de Mænd, som selv havde været tilstede. Han søgte derfor om at Jacob Luth maatte tilfindes at stille Caution, eftersom han ellers »for sit Livs Fortabelse« ikke turde understaa sig at indfinde sig ved hans Husbonds Brug, at en anden Foged maatte beskikkes til at lede Sagen og at Jacob Luth maatte sættes under Tiltale af Fiskalen. Statholderen resolverede under 5. Juli s. A., at Jacob Luth skulde lade Supplikanten »uberørt« og hvis han enten af Fogden eller af andre efter Fogdens Tilskyndelse vederfores noget som helst Ondt, da skulde han stande til Rette og lide for sin Gjerning, at Supplikanten selv skulde udføre sin Sag mod Fogden ved ordinær Rettergang og for den ordinære Sorenskriver og at den nærmeste Foged paa kgl. Majt.s Vegne skulde være tilstede og at Fiskalen skulde under Proceduren observere Hs. Maj. Interesse.

Som en Følge heraf udtog ogsaa Jørgen Lauritsen 14. Aug. 1665 en Rigens Stævning mod Fogden Jacob Luth for ærerørige ord og crimen læsæ majestatis. Sagen blev behandlet ved et Extrathing i Hole 12. Oct. 1665, hvor Fiskalen Jacob Lauritsen ifølge Statholderens Ordre af 5. Juli s. A. administrerede Retten, men efter Vidneførseler og Sagens Behandling i flere Sessioner blev Jacob Luth ved Dom 16. Novbr. s. A. frikjendt. Han vedblev derefter flere Aar fremdeles som Foged.

Men det er vel ikke usandsynligt, at Jacob Luth under disse Omstændigheder frivillig har kvitteret Embedet. I ethvert Fald maa han kort efter have ophørt at være Foged paa Ringerike, i hvilken Bestilling han efterfulgtes af Christen Christensen, der 28. Juli 1670 fik Bestalling som Foged. Det maatte ogsaa saa meget mere være Grund for ham til at resignere Bestillingen, som han var en stor Jordegods- og Skoveier, der drev en betydelig Sagbrugsvirksomhed og Tømmerhandel. Saaledes sees det, at han baade i 1690 og 1691 paatog sig at levere Mads Jensen Wiel paa Strømsø betydelige Leverentser af Tømmer og Bord, dels ved Svangstranden paa Ringerike, dels paa Strømsø. Han har øiensynlig navnlig lagt an paa at skaffe sig Skoveiendomme. Saaledes solgte han 15. Januar 1697, thgl. 5. Juli s. A., Halvparten i Gaarden Østre Hersund i Norderhov til Mogens Olsen Hoxrud, men han forbeholdt sig ved Salget al Masteskogen, medens Mogens fik Jorden og Saugtømmerskogen. Han havde ogsaa allerede meget før kjøbt

en Del af Skovstrækningerne i Nordmarken, idet han ved Skjøde af 25. Sept. 1668 af Statholder U. F. Gyldenløve paa Kongens Vegne havde tilforhandlet sig Pladsen Dybendal paa Krogskov, af Skyld $\frac{1}{2}$ Hud med tilhørende Vande lille og store Flaatern, trende Huchvande med Fos, Svartvand, Botneren, 2de Bliksivande, 2de Laakevande og Aabothjenet, alt i Hadelands Alminding, hvilket Skjøde blev kgl. confirmeret 30. Oct. 1668. Men Jacob Luth solgte det dog igjen alt allerede 12. Januar 1669 til hans Eftermand som Foged Christen Christensen, som 2. Sept. 1670 overdrog Halvdelen til Peder Nilsen Leuch i Christiania og ved Skjøde af 30. Novbr. 1701 ogsaa den øvrige Halvdel til Sønnen Morten Pedersen Leuch. Jacob Luth skal ogsaa have drevet Bergværksdrift, idet han paa Gaarden Garhammers Grund havde et Kobberværk. Smeltehytten var opført ved Garhammerfossen i Soknedalen, ikke langt fra Gruberne i Kittelsbyaasen, hvor der endnu skal findes rustet Kobbermalm. Men Misforstaaelser mellem ham og hans Medinteressenter gjorde, at Værket meget snart forfaldt og efter en kort Tid blev nedlagt. I 1700 eiede han ogsaa Halvdelen af Næs Hengsle i Aadalen, da han 12. Febr., tgl. 6. Marts s. A., tillod Stiftamtmand Mathias de Tonsberg det til Flødning mod en aarlig Afgift af 5 Rdl.

Ved sin Død i 1706 paa Helgeland var han en meget velsitueret Mand. Men dette forhindrede ikke, at han jammerlig klagede over sin Fattigdom. Det var ham ganske umuligt at udrede de paalagte — vistnok ogsaa høist trykkende — Skatter. Da han i 1691 skulde lægges i Kop og Ildstedskat, sendte han 6. Juni 1692 Sognepresten Hr. Henrik Opdahl en Skrivelse, i hvilken han høiligen besværede sig over Skatten: »Han var en fattig Mand, som sidder med 17 Børn, fast alle smaa, og intet andet havde at leve af end en ringe Bundegaard, maatte stadig taale militær Execution; hans 2de Sagbrug i Skjerdalen, der var hans Kones Odel¹⁾, var ved seneste Saug-Commission aldeles afsat og nedlagte« og alt det Tømmer, som skulde skjæres derpaa »ikke af ringe Værd«, hvori alle hans Midler stod, var siden den Tid opraadnet og aldeles ødelagt. Og hvad der endnu var i Behold var ved en Ildebrand forleden Aar opbrændt. Det var saavel Presten som Fogden vel bekjendt, at flere af hans Creditorer i forrige Aar havde erholdt Dom over ham til mere end 500 Rdl., for hvilke der var gjort Udlæg hos ham. Ja

¹⁾ Hvorledes det forholder sig hermed er ikke rigtig klart. Ifølge den efter kgl. Ordre af 12. Mai 1683 under 9. Decbr. 1684 afholdte Besigtelse af Sagbrugene paa Ringerike eiede Jacob Luth 2de Sagbrug paa Pladsen Pjaakeruds Grund, som han havde kjøbt 28. Novbr. 1659 af Peder Bjerud paa Modum. Han havde ingen Bevilling derpaa og havde uden Tilladelse flyttet Sagene høiere op i Elven. De havde en aarlig Skur af 30000 Tytter Bord.

Presten kunde selv bedst attestere, at han for Gjæld fast havde maattet udsætte alt sit Gods, saa han ikke engang eiede saameget, »som jeg fast kan helde mit Hoffvedt til«. Han mente derfor at han maatte være fri for at svare Skatten, saa meget mere som der ingen Grund var til at han mere end andre Bønder paa Stedet skulde lægges i Skat, og han ender sin Skrivelse med følgende Ord: »Jeg kan vel ikke nægte, at jeg jo uværdig har havt den Ære og en Tid lang tjent for Foged her i Landet i vores allernaadigste Arvekonge og Herris sl. og høilovlig Ihukommelse Hrr. Faders Tid. Men det er nu henimod en ti og tyve Aars Tid siden, og det fast i de besværligste Orlogstider, vi har havt her i Landet, hvorfor jeg og mest satte det lidet til, jeg ved langvarig Hoftjeneste havde forhvervet mig. Nød og for min Tjeneste saalænge jeg var i dette Ombudet, ganske ringe Løn, ikke mere end som omtrent til 30 Dir., at jeg deraf lidet kunde forfremmes. Saa dette med andet ingen Aarsag kunde være, hvorfor jeg denne Kop og Ildstedskat skulle udgive. Hvad ellers min Gang og Sæde er anlangende, da er jeg derfor ikkun lidet omhyggelig, eftersom jeg er en gammel Mand, som gaar snart paa Bredden af Graven og lader mig gjerne nøie med hvad Plads, man vil unde mig, om jeg af en Hændelse kom i i nogen Samkvem, som ellers meget sjælden sker«.

Rentekammeret fandt, at han ikke kunde regnes for at være en Bonde og deciderede derfor, at det skulde godtgjøres enten ved et Thingvidne eller Amtmandens Attest, at han ikke kunde betale Skiftet efter Jacob Luth blev — som nævnt — afholdt paa Helgeland 3. Aug. 1706. Selve Skiftet haves ikke. Men en Extract deraf er indtaget i en senere Proces om nogle af Boets Eiendomme. I 1664 boede Jacob Luth paa Gaarden Midthang i Hole, hvorimod Helgeland dengang beboedes af en gammel Presteenke. Denne Presteenke var vistnok Maren, Hr. Knuds (3: Maren Nilsdatter, Enke efter Hr. Knud Madsen Lund, Sogneprest til Hole, der døde 1633), der 23. Aug. 1664 pantsatte Jacob Luth 1 Pund i Helgeland for 100 Rdl. Fra denne Tid har han vistnok været bosat paa Helgeland, som han i alle Fald eiede 31. Mai 1672 og hvor han som nævnt ogsaa døde. Ved sin Død eiede han Helgeland med Domholt, af Skyld 3½ Skpd. 2 Lpd. Tunge m. B. over 2½ Lpd., der var Hole Presteboel beneficieret, Gaarden Nr. 24 Frøshov, af Skyld 3½ Skpd. Tunge, Pjaakerud, af Skyld 3½ Skpd. Tunge, Roseng, 1½ Skpd. og Stixrud 3 Fjerdinger, de sidste i Norderhov Prestegjæld. Gaardene Frøshov, Solberg, af Skyld 12 Lpd. Malt m. B. (der ikke nævnes paa Skiftet), Aasterud, af Skyld 1½ Fjerding m. B. (der heller ikke nævnes) og Stixrud fik han 6. Mai 1661 til brugeligt Pant i 7 Aar af Julius Christensen, en Søn af Lagmand Christen Laugesen, og disse Eiendomme er vel senere ikke blevne indløste.

Helgeland blev paa Skiftet taxeret for 700 Rdl., Pjaakerud for 150 Rdl. og Stixrud for 250 Rdl. Enken fik i det Hele paa sin Part over 1800 Rdl., deriblandt for sin Levetid Helgeland med Domholt og Frøshov. Boet var saaledes ved Jacob Luths Død meget velstaaende. Han var 2 Gange gift:

- 1) i Hole c. 1660 med **G u n h i l d E s k i l d s d a t t e r**, der vistnok er død paa Helgeland c. 1665 eller muligens noget senere, idet det maa antages at Jacob Luth ikke har giftet sig paany før c. 1672. Med sin 1ste Hustru havde Jacob Luth kun 2 Børn, der levede ved hans Død. Men der har muligens været flere Børn, der ere døde i ung Alder.
- 2) i Hole c. 1672 med **A n n a C h r i s t e n s d a t t e r**, der uden Tvivl var født paa Mo i Hole 1649, † paa Helgeland 29. Sept. 1719 (begr. 9. Oct. s. A.), 70 A. 1 M. 15 D. gl., Datter af Christen Andersen Mo¹⁾. Skifte efter Anne holdtes paa Helgeland fra 16. April 1720 til 28. Oct. 1721. Registrering i Boet var holdt 10. Oct. 1719. Boet eiede Helgeland, 4½ Lpd. Tunge, Hovin, 5 Fjerd. med Bygsel, Pjaakerud, 3½ Lpd. Tunge, Midthaug, 4½ Fjerding, Grefsrud, 1 Fj. Fjeldstad, 12 Skpd. m. B., Søndre Sætrang i Hougs Anneks, 5 Skpd., en Del i Søhol, samt Skjerven, 1 Fj., alt paa Ringerike. Som man ser har Boet nu tildels andre faste Eiendomme end ved Jacob Luths Død, saaledes at hun maa have erhvervet disse under sin Enkestand.

I den Specification, Fogden Jacob Luth under 28. October 1686 fremlagde over det Jordegods, han eiede, muligens i Anledning af Skifteopgjør med sine Børn af 1ste Egteskab, nævnes heller ikke andre faste Eiendomme end Helgeland, Frøshoug, Pjaakerud samt Gaarden Hundstad, af Skyld 1 Skpd. Tunge med Bygsel, som han under 17. Juni 1690, thgl. 7. Juli s. A., mageskiftede til Svogeren Ole Christensen Moe mod 3 Fjerdinger i Gaarden Fjeldstad. Boets samlede Formue beløb sig til 5010 Rdl. 2 \mathcal{M} 19 β og Gjælden til 1710 Rdl. 7 β , saaledes at der i det Hele blev tilovers 3300 Rdl. 2 \mathcal{M} 12 β , der skulde deles mellem Enken og samtlige Børn. Enken havde under 6. Aug. 1706 faaet Amtets Bevilling til at beholde sine umyndige Børns Arv efter Faderen, saalænge de vare i umyndige Aar og ligeledes sin fraværende Stedsøn Luth Walters Arv,

¹⁾ Hun havde en Broder Ole Christensen Mo, der (efter 1673) blev gift med Anne Cathrine, en Søster af Torkild Olsen Hønen, som var gift med Edel Malene Walter. — I Hesselbergs Efterret. ang. Strømsø, S. 131 heder det, at Jacob Luth var gift med »Anne Ask Bartholin«. Muligens kan Anne Christensens Fader Christen Andersen Moe have været gift med en Frk. Bartholin, men herom vides intet. Det er neppe Grund til at antage at Faderen selv har hørt til Familien Bartholin, som neppe heller paa denne Tid havde Medlemmer i Norge.

da han var i Udlandet. Helgeland blev paa Skiftet udlagt Sønnen Jacob Walter. Hvor mange Børn, der har været i Fogden Jacob Luths 2det Egteskab er maaske tvivlsomt. Kun 14 Børn kjendes. Men i sin Klage i 1692 siger han selv, at han sidder med »17 Børn, fast alle smaa«. Der maa saaledes dengang i det mindste have været et Barn i Live, som er død før Faderen. Det kan derfor godt være muligt, at der i Fogden Luths Egteskaber kan have været flere Børn, der ere døde før ham. De af hans Børn, der kjendes, er 2 af 1ste Egteskab og 14 af andet, altsaa tilsammen 16 Børn.

2. JACOB LUTHS EFTERSLÆGT PAA MANDSSIDEN.

Som foran oplyst havde Jacob Luth ved sin Død 16 Børn; 2 af første og 14 af andet Egteskab. Den indbyrdes Orden mellem disse Børn er noget usikker, men de antages efter de under Skiftet efter ham og hans 2den Hustru og efter de Oplysninger om deres Alder, der kan uddrages af Kirkebøgerne, at følge efter hinanden i følgende Orden:

- a 1¹. L u t h J a c o b s e n W a l t e r. Han er født i Hole c. 1661 og var ved Faderens Død i 1706 i Udlandet. Han maa være død ugift eller i alle Fald uden at efterlade sig Børn, før 1715, da han ei nævnes som Arving efter Halvsøsteren Helene Walter, hvis Skifte holdtes i Oslo 29. Januar 1715.
- b 1¹. E d e l M a l e n e J a c o b s d a t t e r W a l t e r, født i Hole 1663, † paa Gaarden Hafnor i Hole 1720 (begr. der 15. Juni s. A.), 57 Aar ÷ 2 M. gl.

Gift i Hole Kirke c. 1685 med Lensmand i Norderhov T o r k i l d O l s e n »H a f n o r« eller »H ø n e n«, født paa Vestre Hønen i Norderhov i 1659 [var i 1666 8 A. gl.], † paa Hafnor 1722 (begr. 8. April s. A.), 63 A. 7 D. gl., Søn af Lensmand i Norderhov Ole Torkildsen og Maren Christensdatter (der var en Datter af Lagmand Christen Laugesen og Bodil Nilsdatter). Efter Maren Christensdatter holdtes Skifte paa Hønen 10. Decbr. 1673. Allerede her viser det sig, at Ole Torkildsen var en ganske velstaaende Mand, en Formue han vistnok væsentlig havde faaet med Konen. Boet eiede en stor Del Sølv, 3 Hester, 25 Kjør, en stor Del Smaakreaturer og en hel Del Jordegods i Norderhov og paa Modum deriblandt Skjerdalen, som han 19. Sept. 1659 havde faaet af Svigerfaderen, og Hollerud samt Hallingby i Odalen. Desuden eiede Boet en Del Pantegods. Hafnor var derimod dengang (1673) ikke i Ole Torkildsens Eie. Skjerdalen var forresten pantsat Nils Gundersen paa Bragenæs, med hvem Ole Torkildsen førte en lang Proces. Ved Dommen, der af-

sagdes 30. April 1661, kaldes han Ole Torkildsen »Hønen«. Skifte efter Edel Malene Walter og hendes Mand Torkild Olsen holdtes paa Hafnor fra 27. Mai til 25. Juli 1722. Formuen udgjorde 2491 Rdl. 6 β , og Gjælden beløb sig til 476 Rdl. 21 β , saa der blev 2014 Rdl. 3 Ort 9 β igjen til Arv. Boet eiede en Del Sølv (et brunt Sølvkrus med Laag og Skuepenge, 7 Rdl., 3 Sølvskeer med flade Skafter og Navnet T. O. S. H. — E. M. I. D. W. 1701, en do. med rundt Skaft og Knap med Navnet: E. M. I. D. W., en do. med Navn S. L. og en do. med Navn R. I. D.), nogle faa Bøger (foruden nogle religiøse Bøger, en hel Del forskjellige Ligprædikener og nogle hollandske Bøger) og forskjelligt andet Løsøre samt følgende faste Eiendomme: Pjaaken med Myhren, 2 Skpd. Tunge, Hollerud, 1 Fjerdings $5\frac{1}{13}$ Sætting, Burud, 7 Lpd. Tunge, Skjerdalen med Qvernehus og Ødegaarden Rud samt Gaarden Hafnor. Under Skiftet blev det bestemt, at man for at realisere Boet paa bedste Maade skulde holde Auction saavel over Indboet som de faste Eiendomme, dog med Undtagelse af Hafnor, som man efter den ældste Søn Ole Schjerdahls Forslag bleve enige om skulde tilfalde deres eneste Søster Maria for hendes Arvelod. Auctionen afholdtes ogsaa 27. April 1722. Men Budene paa de faste Eiendomme fandtes ikke tilfredsstillende, saa Boet lod sig tilslaa en Del af disse, saaledes Skjerdalen med Qvernebruget og Rud Ødegaard for 1072 Rdl., for at det kunde blive skiftet in natura. Dette gav imidlertid Anledning til Strid om, hvem der skulde udlægges Skjerdalen. Den næstældste Søn Jacob gjorde 27. Mai 1722 Krav herpaa, da Hafnor havde været Faderens Hovedbøl og da denne Eiendom nu efter den ældste Søn Oles Forslag var disponeret til Søsteren og han saaledes som ældste Søn allerede havde valgt sit Aasæde efter Loven, tilkom Skjerdalen nu ham. Han mente ogsaa at Hafnor var Faderens rette Hovedbølle, da Faderen boede og døde der og Skiftet ogsaa holdtes sammesteds. »Thi omendskjøndt vores sal. Forældre for mange Aar siden først boede i Skjerdalen, som de ikke havde gjort, ifald Peder Hognor tilforne havde været at formode (c: formaa) at aftræde Gaarden for dennem, saa mente han, at Hafnor var Hovedbøllet, som den ældste Søn tilkom, og mere end et Aasæde tilkom der ham ikke. Men fordi han var Officer og ikke havde havt Brug for sit Aasæde, havde han afstaaet det til Søsteren. Han var en »fattig gammel Karl«, som intet andet havde at holde sig til »end et Stykke Jordebrug«, som han kunde arve efter sine Forældre. Alle hans

Brødre havde »Conditioner og Brød at leve af, men jeg slet intet, ei heller andet nødt end jeg fra min Barndom tjent Godtfolk siden jeg var liden Dreng baade udi Norge« (og andetsteds?). Ole Schjerdahl paastod imidlertid under 27. Mai 1722, at Skjerdalen med Qvernebruget og Rud skulde udlægges ham til Aasæde enten saaledes, at han svarede Landskyld til sine Brødre af den Del, som maatte falde paa deres Lod, eller at han udløste dem med rede Penge. Han oplyste, at det af Boets Dokumenter noksom fremgik, at hans Fader havde arvet Skjerdalen fra sin Fader, men ikke det andet Gods og at Skjerdalen var Faderens rette Odelsods efter hans sl. Fader Ole Torkildsen og at det ogsaa først længe var beboet af ham. Han paastod derfor, at Skjerdalen var Hovedbøllet, der tilkom ham som ældste Søn. Da ogsaa alle de øvrige Brødre vare enige heri, blev det ved Skifterettens Decision af 25. Juli 1725 bestemt, at Skjerdalen med Qvernebruget og Rud Ødegaard skulde udlægges den ældste Broder. Skiftet havde været udsat for at indhente den fraværende Broders Bestemmelse, men da ogsaa denne i Skrivelse af 13. Juli 1725 havde givet Ole Schjerdahl Fuldmagt til at handle paa hans Vegne og han ogsaa erklærede sig fuldkommen tilfreds med at han fik Skjerdalen, fandt Retten ingen Grund til videre Opsættelse af Skiftet, hvad Jacob Walter forlangte.

I Skiftesamlingen fremlagdes der ogsaa et Brev fra Jacob Torkildsen, dat. Morsstranden i Bohuus Len 13. Juli 1720 — altsaa skrevet før Faderens Død —, i hvilket han »for den Omhue«, som Søsteren i hans Fravær »med min sal. Moders Sengeliggende har havt« og for al den Flid hun havde vist Forældrene forærede hende al den Arvedel, som han maatte tilfalde i Arv efter Moderen i Gaarden Hafnor, ligesom han ogsaa haabede at saavel Faderen som hans andre Brødre heller ikke vilde disputere hende denne Eien- dom. Søsteren fandt det dog fornødent i Skiftesamlingen den 28. Mai — for at undgaa al Tvist for Eftertiden at tilspørge Brødrene, om de ikke paa egne og de fraværende Arvingers Vegne uden nogen Forbehold havde samtykket i at hun for sin Arvepart i Boet skulde udlægges Hafnor, hvilket ogsaa Brødrene Ole og Torkild enstemmigt erklærede. Da de imidlertid ikke paa Skifterettens Tilspørgsler kunde fremlægge nogen Fuldmagt fra Broderen i Kjøbenhavn, fandt Skifteretten at Boets Behandling maatte udsættes til saadan kunde skaffes, uagtet Brødrene tilbød sig at indestaa Retten for alt Ansvar, noget denne dog ikke fandt at kunne

antage, da intet Proclama i Boet var udstedt og eragtede derfor at Boets Behandling skulde udstaa til 11. Decbr. s. A. Imidlertid fik Ole Schjerdahl kort efter Brev fra Christen Walter i Kjøbenhavn af 23. Juni s. A., hvorfor en ny Skiftesamling holdtes paa Hafnor den 25. Juli 1722, da Boet trods Protest fra Jacob Walter, der selv var tilstede, men nu paastod, at Skiftet skulde opsættes til den oprindelige Tægtetid. Skifteretten eragtede imidlertid at Skiftet skulde fremmes og Boet nu sluttet, da der ikke længer forelaa nogen Grund til at forhale det. Den fra Broderen i Kjøbenhavn fremlagte Skrivelse gav Broderen Ole Schjerdal Fuldmagt til at optræde paa hans Vegne, ligesom han ogsaa erklærede sig fuldt tilfreds med, at Skjerdalen udlagdes den ældste Broder og at Hafnor tilfaldt Søsteren. Skjerdalen med Kværnebruget og Ruud Ødegaard udlagdes efter dette Ole Schjerdahl mod at svare til de Arvparter, Brødrene blev udlagt og Søsteren Maria fik udlagt Hafnor for sin Arv. Om Ole Hafnors 6 Børn se nedenfor Familien Schjerdahl-Walter.

- c. 1². *Malene Sophie Jacobsdatter (Walter)*, født paa Helgeland 1675, † paa Søhol i Hole 1739 (begr. 22. April s. A.), 64 A. gl. Hun siges paa Skiftet at være »den ældste Datter«, saaledes at ingen af hendes Søstre kan have været ældre.

Gift i Hole c. 1710 med *Peder Semmingsen*, født c. 1656, † paa Søhol 1737 (begr. 25. Mai s. A.), 81 A. gl. Han maa saaledes have været mere end 20 Aar ældre end Konen, som han maa have ægtet i 40 Aars Alderen, og hans Kone maa ogsaa have været over sin første Ungdom. Peder Semmingsen var fra 1705 til 1709 Gaardskarl hos Fogden Jacob Luth og senere hans Enke paa Helgeland, og Datteren skal have fattet Kjærlighed til ham, som hun ægtede, hvorefter de bosatte sig paa Søhol, som tilhørte Fogden. Søhol, 3½ Skpd. Tunge med Bygsel, hvoraf 1 Sold var beneficeret Hole Prestebol, havde han faaet med Konen, og som han paa Skiftet siges at have beboet i 26 Aar eller fra 1711. Skiltet blev holdt 13. Juni 1737. Boets hele beholdne Formue udgjorde udenfor Gaarden kun henimod 100 Rdl. (4 Børn).

- d. 1². *Gunhild Jacobsdatter »Walter«*, født paa Helgeland i Hole c. 1676, † paa Kongsberg før 1719. Hun siges paa Skiftet at være »den 2den Søster«.

Gift paa Helgeland c. 1694 med *Johannes Andersen Kahn* paa Kongsberg, hvor han var død før 1706. De havde 5 Børn: 1) Henrik Jacob Kahn, 2) Anna Maria

Kahn, ³) Barbra Sophie Kahn, ⁴) Malene Kahn og ⁵) Rebekka Kahn. Efter Gunhilds Død arvede de paa Skiftet efter hendes Moder Sønnen 73 Rdl. 1 \mathcal{M} 9 β og hver af Døtrene 36 Rdl. 2 \mathcal{M} 16 β .

- e. 1². Maren Jacobsdatter »Walter«, født paa Helgeland c. 1677, † paa Kongsberg 1741 (begr. 12. Mai s. A.), »74 Aar gl.«. Ved sin Begravelse paa Kongsberg kaldes hun: »Maren Luth« og den her opgivne Alder »74 Aar« maa vistnok være urigtig for »64 Aar« gl. Thi da hun var yngre end Malene Sophie og Gunhild Jacobsdatter Walter, kan hun ikke være født før 1677. Hendes Alder ved Begravelsen maa derfor være angivet 10 Aar høiere end den i Virkeligheden har været.

Gift i Hole c. 1704 med Geschworner ved Kongsbergs Sølvværk Antonius (Antoni) Tax, født c. 1675, † paa Kongsberg 1740 (begr. 19. Mai s. A.), 65 A. gl. Han var en Broder af Major Mathias Wilhelm Tax i Helsingør og af Johan Adolph Tax, der døde i Larvig 15. Marts 1735. Muligens vare de alle Børn af den Jacob Mathiassen Tax, der i 1665 var Bergmester nordenfjelds. De havde 4 Børn, døbte paa Kongsberg, nemlig: ¹) Johan Jacob, født 16. Juni 1705, ²) Malene, døbt 30. Decbr. 1706, ³) Johan, døbt 13. Oct. 1708, vistnok »Barn« begravet paa Kongsberg 15. Januar 1709 og ⁴) Wilhelm Antoni, døbt 17. Octob. 1710. — Antoni Taxt var først Stiger ved Kongsbergs Sølvværk og blev senere Geschworner sammesteds. Ved kgl. Resol. af 8. Decbr. 1732 fik han 1 Rdl. 32 β maanedlig Tillæg paa Grund af de lange Reiser til Vinorens Gruber om Vinteren.

- f. 1². Dorte Cathrine Jacobsdatter »Walter«, født paa Helgeland c. 1678, † paa Ekers Prestegaard hos Svigersønnen Professor Grave 1760 (begr. 5 Sept. s. A.), 83 A. gl.

Gift i Hole 1707 med Hr. Morten Lerche, født i Trondhjem (eller muligens snarere paa Nervigen i Bynessets Prestegjeld ved Trondhjem) c. 1669, † paa Bragernæs 8. April 1738 (begr. 15. s. M.), 68 A. gl., Søn af Kjøbmand i Trondhjem Lars Mortensen Lerche (der i 1701 boede paa Nervigen, 60 A. gl.) og Maren (Malene) Johannesdatter Mechlenburg. Ifølge Hesselberg, Strømsø Beskrivelse S. 130 f. skal Faderen have hørt til de adelige Lerker og Moderen »være en Moster af Tordenskiold«. Begge Dele ere vistnok lige urigtige. Lars Mortensen Lerche var en Søn af Foged i Ørkedalen, senere Raadmand i Trondhjem Morten Larsen Lerche, der neppe havde andet med Adelsslægten Lerche at

gjøre end at han bår deres Familienavn. Han var gift med Maren Eilertsdatter Schøller og denne — der altsaa var Hr. Morten Lerches Farmoder — var en Faster af Tordenskiolds Moder, saaledes at Hr. Morten og Tordenskiold kun vare Næstsødskendebørn eller i 3die Led beslægtede. Morten Lerche blev 20. Juli 1689 immatriculeret som Student ved Kjøbenhavns Universitet, dimitteret fra Trondhjems Cathedralskole og blev efter at have fuldendt sine theologiske Studier Præceptor hos Mag. Hans Angell paa Bragernæs, hvor han 26. Aug. 1712 blev Aftensangspræst og Rector-scholæ samt tillige personel Capellan hos Mag. Angell, til hvilket Embede han blev ordineret i Christiania 27. Aug. s. A. — Han havde i sit Egteskab 3 Døtre, af hvilken den yngste døde som lidet Barn, medens den ældste Datter Maren Lerche, der var født paa Hole 22. Marts 1708, døde i Rygge 5. Mai 1743 i Egteskab med Sognepresten der, den senere Sogneprest til Eker Professor Christian Grave.

- g. 1². **R e b e k k a J a c o b s d a t t e r** »W a l t e r«, født paa Helgeland i Hole angivelig 31. October 1676, men dette maa dog vistnok være en Feil for 1679, da hun i alle Fald var yngre end baade Malene og Gunhild Walter, der vare fødte henholdsvis 1675 og 1676. Hun maa ogsaa efter Ordenen paa Skiftet have været yngre end baade Fru Taxt og Fru Lerche og kan saaledes neppe være født før 1679. Hun døde paa Kongsberg som Enke 1751 (begr. 18. Decbr. s. A.), »75 A. 6 Ug. gl.«, hvilken Aldersangivelse forøvrigt vil passe med, at hun var født i 1676. Den 5. Novbr. 1736 fik hun Pension af den norske Kvæsthuskasse og var allerede da bosat paa Kongsberg.

Gift paa Helgeland 5. April 1720 (viet i Huset uden Trolovelse og Lysning efter kgl. Bevill.) med Lieutenant **H a n s H a n s e n M e y e r**, † 2. Februar 1734 vistnok i Vang i Valdars, Søn af Lieut. ved 2. Comp. af Trondhjemske nat. Inf. Reg. Hans Hansen Meyer og Anne Cathrine von Hadelen. Hans Meyer blev 15. Aug. 1718 Seclieut. i Sigstadske Comp. af 2. Oplandske nat. Inf.-Regiment, afgik derfra i 1721, men blev igjen 18. October 1727 Premierl. ved østre Valdarske Comp. af samme Regiment. Herfra afgik han i 1734, da han døde. Eftermanden Nils Fremming udnævntes 19. Marts s. A.

- h. 1². **H e n r i k J a c o b s e n** »L u t h«, født paa Helgeland 1681, † der 1736 (begr. 17. Marts s. A.). Paa Skiftet efter Søsteren Helene Walter 1715 kaldes han »Henrik Jacobsen Walter«. Efter hans Død sad Enken i uskiftet Bo med sine 2 umyndige Børn.

Gift i Hole c. 1707 med **K i r s t e n C h r i s t e n s d a t t e r**, født i Hole c. 1680, † paa Helgeland 1743 (begr. 28. Sept. s. A.), 63 A. gl., Datter af kgl. Maj. Foged paa Ringerike og Hallingdal Christen Christensen og Dorthe Olsdatter Coldewin. Skifte efter hende holdtes paa Helgeland 12. Novbr. 1743. Boet eiede Helgeland, af Skyld 3 Skpd. 12½ Lpd. Tunge, der under 28. Marts 1746 blev taxeret for 1400 Rdl., Pladsen Hynnemark, taxeret for 50 Rdl., Gaarden Roseng, af Skyld 1½ Skpd. Tunge, taxeret for 300 Rdl., Pjaakerud med Pladsene Schoug, Hue Øyen, Konserud, Bachen, Qvennevolden m. fl., taxeret for 100 Rdl., Halvdelen af lille Hundstad, Frognøen under Frøshaug, Domholt etc. Boets hele Formue beløb sig til 3175 Rdl. 3 Ort og Gjelden var 1196 Rdl. 1 Ort 12 β, saaledes at der omtrent blev 1980 Rdl. igjen til Arv. Boet eiede ogsaa Frøshaug, 2½ Skpd. Tunge, som oprindelig var Kronens, men senere ved Mageskifte kom til Hans Eggertsen (Stockfleth), der overdrog Gaarden til Christen Laugesen, som ogsaa erhvervede en Del, som tilhørte Rosenkrandses Arvinger. Fra ham kom den til Fogden Christen Christensen, der ved Skjøde af 15. Febr., thgl. 29. Febr. 1704, solgte den tilligemed Frognøen, 1 Fj. m. B., og Lille Hundstad, 1 Skpd. for 595 Rdl. til Generalmajor H. E. v. Tritschler der 8. Novbr. 1710 overdrog Eiendommene til Henrik Luth, som ved Skj. af 18., thgl. 27. Novbr. 1710, af Svigermoderen fik 1 Fj. i Frognøen. (2 Børn).

- a. 2. **J a c o b H e n r i k s e n L u t h**, født paa Helgeland 1708, † der 31. Juli 1749 (begr. 6. Aug. s. A.), 41 A. gl., ugift. Skifte holdtes fra 31. Juli 1749 til 16. Decbr. 1751. Boet eiede en Del Sølv, Gaarden Helgeland m. m. Den beholdne Formue udgjorde noget over 500 Rdl., der tilfaldt hans eneste afdøde Søsters 5 Børn.
- b. 2. **A n n a D o r t h e a H e n r i k s d a t t e r L u t h**, født paa Helgeland c. 1710, † paa Frøshaug i Hole 1739 (begr. 3. Sept. s. A.). Efter hendes Død sad Manden i uskiftet Bo i Henhold til kgl. Bevilling af 9. October 1739. Da han imidlertid igjen skulde gifte sig, maatte han 1. October 1743 afholde Samfrændeskifte efter hende. Boet eiede 4 Skpd. 10 Lpd. Tunge i Gaarden Frøshaug med Frognøen i Hole, lille Hundstad og 2 Skind i Udøen. Boets samlede Indtægt ansloges til 1394 Rdl. og Gjælden beløb sig til 803 Rdl. 3 Ort 5 β, saa der kun blev 590 Rdl. til Deling mellem Manden og hendes Børn.

Gift i Hole 12. Marts 1729 (viet uden Trolovelse og Lysning ifølge kgl. Bevilling) med sit Sødskendebarn (ifølge kgl. Bevill. af 7. Mai 1728) Procurator Jørgen Andersen Nachschow, født i Hole c. 1701, † paa Frøshaug 7. Juli 1779 (begr. 15. s. M.), 79 A. gl., Søn af Procurator Anders Christensen og 1ste Hustru Tabitha Thomesdatter¹⁾. Ved Skiftet efter Moderen 24. Januar 1721, var Jørgen Andersen 19 A. gl. og havde da i 2 Aar været i Tjeneste hos Fogden paa nedre Romerike Assessor Johan Henrik Munch. Han blev Procurator i Hole og kom ved sit Egteskab og senere ved Arv i Besiddelse af en betydelig Formue, navnlig derved, at han ad Rettens Vei indtalte en hel Del af det Jordegods, der i sin Tid havde tilhørt Fogden Jacob Luth. I en senere Odelsproces heder det derfor ogsaa: »Fogden Jacob Luth og Anna Christensdatters ældste Søn Henrik Luth var gift med Kirsten Christensdatter. Dette sidste Par Ægtefæller

¹⁾ Anders Christensen døde paa Mo i Hole 1747 (begr. 18. Aug. s. A.), 74 A. gl. Skifte efter ham holdtes paa Mo 16. Aug. 1748. Han var en Broder af Henrik Luths ovenanførte Hustru Kirsten Christensdatter og Procurator Nachschow og hans Hustru vare saaledes Sødskendebørn. Anders Christensen blev ²⁾ gift i Hole 29. April 1721 med Anna Clausdatter, der blev begravet i Hole 20. April 1771, 77 A. gl. — Tabitha Thomesdatter (begr. i Hole 8. April 1718, 50 A. 3 M. 18 D. gl.) var en Datter af Sorenskriver paa Eker, senere paa Modum Thomas Thomesen (der 1664 var 36 A. gl. og da boede paa Øvre Mo i Hole) og Karen Sorensdatter, der ²⁾ blev gift med Thomas Thomesens Eftermand som Sorenskriver paa Modum Jørgen Hansen Nachschow, med hvem hun ingen Børn havde. Efter ham havde Jørgen Andersen taget sit Efternavn. Tabitha Thomesdatters Broder Sr. Christian Thomesen (»Warberg») paa Storøen (begr. i Hole 9. April 1728, 76 A. gl.) blev gift med den i Teksten nævnte Anna Margrethe Gram. Men hans 1ste Hustru var Gjerthrud Hansdatter Spydeberg, hvis 1ste Mand Hr. Nils Andersen Tønsberg, Sognepræst til Aal i Hallingdal, havde kjøbt Storøen og Rytterager og ved Skifte efter ham paa Storøen i Hole 1695 blev disse Eiendomme udlagt Enken, der bragte dem til sin 2den Mand Sr. Christian Thomesen. Ved Skiftet efter ham blev Storøen med Rytterager udlagt hans Datter af 1ste Egteskab Gunhild Christiansdatter Warberg (begr. i Hole 3. Febr. 1746), gift i Hole Dom. Virid. (c: 22. Marts) 1731 med Guldsmid i Christiania Lorents Wife († paa Rytterager 1754 (begr. i Bønsnes Kirke 8. Maj s. A.), 52 A. gl.), der efter Konens Død ²⁾ blev gift i Hole 23. Febr. 1752 med Alet Margrethe Klingsborg. Der opstod imidlertid Proces om Aasæderetten til Storøen, som ogsaa Christopher Gram Christiansen, der var af Christian Thomesens 2det Egteskab gjorde Krav paa. Ved en Lagthingsdom af 16. Januar 1730 blev Gjertrud tilkjendt 1½ Fjerding i Storøen, og for at undgaa videre Proces oprettede hun 23. Mai 1730, thgl. 30. Oct. s. A., en Contract med sine myndige Halvsødskende, ifølge hvilken hun i 10 Aar skulde tiltræde og bebo Storøen, men naar de 10 Aar vare forløbne, skulde hun overgive Gaarden til Broderen Christopher.

efterlode sig tvende Børn, en Søn Jacob Luth og en Datter Anne Dorothea Luth. Sønnen Jacob Luth døde ugift, men Datteren Anna Dorothea Luth kom i Ægteskab med nu afdøde Procurator Jørgen Nachschow. Denne Luthske Familie boede paa Ringerike og sammesteds eiede mange betydelige Gaarde, hvoraf Procurator Nachschow kom i Besiddelse dels ved Arv og dels ved at indtale Jordegodset som Odel paa hans Kones Vegne Procurator Nachschow for sin egen Persohn eiede Intet, da han ægtede Henrik Luths Datter Anna Dorothea Luth, men hans Alliance med den Luthske Familie lagde Grunden til hans senere paafulgte Velstand. I hans 1ste Egteskab med Anna Dorothea Luth avlede han blandt flere forhen ved Døden afgangne Børn¹⁾ en Søn Lieut. Anders Nachschow samt 2de Døtre, Henricka Nachschow, gift med Ole Robarth, men hun døde og efterlod sig 7 Børn, og yngste Datter Karen Nachschow, gift med Jørgen Walter. Denne Procurator Nachschows første Hustru Anne Dorothea Luth døde efter omtrent 10 Aars Ægteskab med ham og den 1ste October 1743 afholdtes

¹⁾ Hans Børn vare: 1) Henrikka, døbt i Hole 19. Novbr. 1729, begr. der 29. Novbr. 1776, 47 A. gl., gift i Hole 19. Decbr. 1747 med Sr. Ole Robarth, født 1702, begr. i Hole 14. Decbr. 1772, 70 A. gl. 2) Tabitha Kirstine, døbt i Hole. Dom. Renimic. (c: 29. Febr.) 1731, begr. der 18. Sept. 1767, 35 A. gl. 3) Dorthe Catharina, døbt i Hole 12. Jan. 1734, begr. der Dom. Reminic. (c: 21. Marts) s. A. 4) Karen, døbt i Hole 25. Jan. 1735; gift med sit Sødskendebarn Jørgen Walter paa Dramdal. 5) Henrik, døbt i Hole 12. April 1736 og 6) Anders, døbt i Hole 12. Juli 1737, begr. paa Eker 17. Aug. 1807, 74 A. gl. som forhv. Lieutenant skildt fra Konen og umyndiggjort. Han var 2 Gange gift ¹⁾ med Maria Johannesdatter Bye, født paa By i Hole 1736 (døbt Fest. 2 Pentec. (c: 31. Marts) s. A.), begr. der 13. Febr. 1779, Datter af Lensmand Johannes Torstensen Bye og Randi Johansdatter og ²⁾ i Hole 25. Novbr. 1779 med Anne Margrethe Gram, der blev begravet i Hole 18. April 1812, 72 A. gl. Hun maa være den Anne Margrethe Gram, der blev confir. i Hole Kirke 5. Sønd. eft. Paaske (c: 14. Juli) 1754 og som der siges at være børnefødt i Christiania. Hendes Faders Navn Peder Olsen. Og hun maa saaledes siensynlig være den Anne Margrethe, der blev døbt i Vor Frelsers Kirke 13. Aug. 1737 og var Datter af Snedker Peder Olsen og Gjerthrud Margrethe «Christensdatter» Warberg, som uden Tvivl var Datter af Christian Thomsen Warberg og Anne Margrethe Gram, der netop havde en Datter Gjerthrud Margrethe. Af Lieut. Nachschows 1ste Egteskab var der kun en Søn, der levede op, nemlig Christopher Andersen Nachschow, der senere kaldte sig Gram efter Faderens 2den fraskildte Hustru Anne Margrethe Gram. Han var døbt i Hole Dom. 17. p. Tri. (c: 21. Sept.) 1777, var Fuldmægtig i Vestindien. Han anlagde ifølge Stævning af 1. Aug. 1784 Odelsdag om Helgeland, som Farfaderen havde søgt til Sorenskriver Hegerdahl. Ved Underrettsdom af 23. Sept. 1785 blev han ogsaa som odelsberettiget kjendt løsningsberettiget til Gaarden for 2800 Rdl.

et saakaldet Samfrændeskifte efter hende. Procurator Nachschow havde nu sat sig i Besiddelse af den Luthske Families betydelige Jordegods og til stor Skade for hans Børn af 1ste Kuld besluttet at skaffe dem en Stedmoder. Han indtræder i nyt Ægteskab med Karen Sophie Sehested og avler en Søn med hende navnlig Johan Christopher Gram, hvilken sidste før Faderen ved Døden afgaar¹⁾. Denne Procurator Nachschows sidste Hustru Karen Sophie Sehested var tilforn gift med Lieut. Nils Arctander og i dette hendes 1ste Ægteskab avlede hun den Søn Holger Christian Arctander, som nu vil spille Mester af Procurator Nachschows hele Bo«. Nachschow eiede Gaarden Frøshaug i Hole, hvor han var bosat, og erhvervede under 18. Januar 1744 Storøen med Rytterager, Udøen, Pjaakerud, Sagbrug i Skjerdalen med en aarlig Skur af 4000 Bord, hvor han ogsaa byggede en Grynmølle og ved Underrettsdom af 11. Novbr. 1773 fik han sig ogsaa tilkjendt Eiendomsretten til Helgeland, som han oprindeligt brugte paa sine Børns Vegne, men de sidste 3 à 4 Aar før sin Død bortforpagtede til Procurator Torsten Johannesen Bye. Helgeland havde tilhørt Foged Jacob Luth og kom fra ham til hans Søn Henrik Jacobsen Luth, der fik Helgeland, men døde uden Børn. Paa Skiftet efter ham blev Helgeland dels udlagt til hans Creditorer og dels til hans eneste Søsters 5 Børn med Procurator Nachschow, der paa Børnenes Vegne lovede at indløse den Del i Eiendommen, som blev udlagt Creditorerne i Jacob Luths Bo mod at overtage, drive og disponere Eiendommen som Formynder for de umyndige Børn, for at den i sin Tid kunde igjen komme Børnene tilgode. Han lovede derhos at forbedre baade Bygninger og Jordeveien og herpaa gik ogsaa Ole Robsahm, som var gift med den ældste Datter, den eneste af Børnene, der var myndig, ind. Da to af de umyndige Børn senere afgang ved Døden, blev Procurator Nachschow,

1) Nachschow havde i dette Egteskab følgende Børn: 1) Christian, døbt i Hole 6. Juli 1744, begr. der 8. Mai 1745. 2) Nils, døbt i Hole 22. Jan. 1746, begr. der Dom. 6 p. Tri. (c: 14. Juli) 1748, 22 A. gl. 3) Anna Dorthea, døbt i Hole 13. Febr. 1747, begr. der Dom. 4 p. Tri. (c: 25. Juni) s. A., 6 Ug. gl. 4) Christian, døbt i Hole 27. Maj 1748, begr. der Dom. 4 p. Tri. (c: 30. Juni) 1748, 2 A. gl. 5) Anne Margrethe, døbt i Hole 3. Febr. 1751. 6) Johan Christopher Gram, døbt i Hole Dom. 20. p. Tri. (c: 24. Octob.) 1751, begr. der 28. Mai 1773, *24 A. gl.* som *Studiosus*.

som deres eneste Arving, ogsaa Eier af deres udlagte Del i Helgeland, og da Ole Robsahm af ham var udbetalt den hans Kone tilfaldne Arv, der paa Skiftet var tillodnet hende i Eiendommen, maatte han derved ansees for at have overdraget Nachschow Konens Arvpart i Helgeland. Jørgen Walter, der var gift med en anden Datter af Procurator Nachschows 1ste Egteskab, havde vistnok ikke erholdt udbetalt den Del af Konens Arv, der var udlagt hende i Helgeland, men han erklærede under Sagen, at han for sit Vedkommende Intet havde at erindre mod, at Procurator Nachschow blev tildømt Gaarden. Det var saaledes alene den eneste gjenlevende Søn af Procurator Nachschows 1ste Egteskab, der kunde paastaa sig at have nogen Ret til Gaarden. Ved Sorenskriverens Dom blev der kjendt for Ret: at Gaarden Helgeland bør tilhøre Procurator Nachschow for den ansatte Taxt 1500 Rdl., dog saa, at Lieut. Anders Nachschows Arvelod 147 Rdl. 6 ß derfra bliver at undtage og dernæst at den generelle og specielle Taxt over Helgelands Forbedring ei bør decidere Løsningssummen for Helgeland, naar og om Lieut. Nachschow og Ole Robsahm ved et vindende Udfald til næste Jorde Tirsdag efter deres Paastand anlægger Odelssag mod Citanten til Helgelands Indløsning og de inden 6 Maaneder fra sidstleden 27. April at regne ved forkyndt Stævning paaanker de specielle Taxa til Omvurdering, Forandring eller Nedsættelse. Processens Opkostninger blev ophævede. Hvorvidt Anders Nachschow og Ole Robsahm gjorde Alvor af sit Odelssøgsmaal vides ikke. Men Nachschow, der da var tilaars og ikke længer istand til at bestyre sine ganske betydelige faste Eiendomme, solgte nogle Aar efter Helgeland ved Skjøde af 25. Mai 1779, thgl. 23. Juli s. A., til Sorenskriver Halvor Heyerdahl for 2500 Rdl. og mod denne anlagde Anders Nachschow ved Stævning af 1. Aug. 1784 en Odelssag om Gaarden, hvilken Sag han ogsaa vandt ved Underrettens Dom af 23. Sept. 1785, ved hvilken han blev tilkjendt Løsningsret til Helgeland mod at udrede 2800 Rdl. Den 14. April 1777 oprettede ogsaa Procurator Nachschow, der vel har anseet Sønnen Lieut. Anders Nachschow, som senere blev umyndiggjort, for lidet skikket til at overtage det faste Jordegods, han eiede, en Contract med Konens Søn af 1ste Egteskab Holger Chri-

stian Arctander¹⁾, ved hvilken han for en Kjøbesum af 5000 Rdl. overdrog ham Storøen med Rytterager, Udøen, Ødelien, Pjaakerud med Sag i Skjerdalen, Grynsmøllen, Møllerpladsen og Skougsmarken, idet han derhos erklærede at Arctander havde betalt ham forskellige Beløb af Kjøbesummen og saaledes, at han fremdeles sin Levetid skulde nyde Indtægterne af Eendommene, paa hvilken Disposition dog intet Skjøde var udfærdiget. Denne Contract, hvorved hans Børn af 1ste Egteskab blev unddraget alle hans faste Eendomme foranledigede en Odelsproces, der gik lige til Høiesteret, ved hvis Dom 1798 Lieut. Arctander blev tilpligtet at fravige alle Nachschows faste Eendomme.

Procurator Nachschow blev ²⁾ gift 2. Sønd. efter Eph. (c: 18. Novbr.) 1744 i Hole (viet i Huset uden Lysning og Troløvelse efter kgl. Bevilling) med Karen Sophie Sehested, født paa Gaarden Trøgstad i Ullensaker paa Romerike 1711 (døbt 17. Juni s. A.), † i Hole 1783 (begr. 13. Juni s. A.), 72 A. gl., en uægte Datter af Capitaine, senere Generallieutenant Knud Gyldenstjerne Sehested og Anna Margrethe Gram ²⁾. Hun var, da hun ægtede Nachschow, Enke efter Lieutenant Nils Holgersen Arctander, født paa Næs paa Øvre Romerike 1694 (døbt af Morfaderen 9 April s. A.), † i Christiania 1. Novbr. 1741 (begr. i Akers Slotsmenighed 7. s. M.), 50 A. gl., Søn af

¹⁾ Ved dennes Confirmation i Hole Kirke 5. Sønd. eft. Paaske (c: 22. Juli) 1753 siges han »barnefødt i Fredriksstad«. Fredriksstads Kirkebøger mangler fra 1731—1750. Men der kan formentlig ingen Tvivl være om, at det er den Holger Christian Arctander, der blev døbt i Eidsbergs Kirke 26. Juli 1737. Han vilde være 16 Aar ved sin Confirmation.

²⁾ Hun var Datter af Sogneprest til Ullensaker Hr. Christopher Madsen Gram og Margrethe Hansdatter Wellermann, der døde hos Svigersønnen paa Storøen i Hole 30. Juni 1721 (begr. 7. Juli s. A.), 70 A. 9 M. 2 D. gl. Anne Margrethe Gram (begr. i Hole 4. April 1729, 46 A. gl.), blev nemlig i 1712 gift med Sr. Christian Thomesen (Warberg) paa Storøen (en Broder af Tabitha Thomesdatter), som han 23. Sept. 1712 fik kgl. Bevilling til at ægte, da hun var i 3. Led beslægtet med hans 1ste Hustru Gjerthrud Hansdatter Spydeberg, der var Datter af Hr. Hans Lauritsen Spydeberg og Gunhild Kjeldsdatter Stub, hvis Fader Mag. Kjeld Lauritsen Stub var en Halvbroder af Margrethe Hansdatter Wellemanns Moder Boel Jonsdatter, gift med Hr. Hans Arentsen Wellermann til Ullensaker. Gjerthrud Spydeberg var, da hun ægtede Sr. Christian Thomesen, Enke efter Hr. Nils Andersen Tønsberg, der havde været Sogneprest til Aal i Hallingdal (og derfor ogsaa kaldes Hr. Nils Andersen Aal), men resignerede Kaldet og bosatte sig paa Storøen i Hole Prestegjeld, som han havde kjøbt.

Capellan i Næs, senere Sognepræst til Nykjøbing paa Sjælland Hr. Holger Nielsen Arctander og Regine Jensdatter Colstrup (en Datter af den bekendte Provst og Sognepræst til Næs Hr. Jens Colstrup).

- i. ¹². **Jacob Jacobsen »Luth«**, født paa Helgeland 1682, † i Hole 1720 (begr. 18. April s. A.), 37²/₃ A. og nogle Dage gl. Paa Skiftet efter Søsteren Helene Walter kaldes han Jacob Jacobsen »Walter«. Ugift.
- k. ¹². **Helene Jacobsdatter Walter**, født paa Helgeland 1683, † i Oslo 1714 (begr. 8. Novbr. s. A.) uforløst med sit første Barn. Hun var »ved sine 23 Aar«, da Faderen døde.
- Gift paa Helgeland i Hole i Novbr. 1713 med **Andreas Petersen Tollund**, født omkring 1690, † i Nes Prestegjeld paa Øvre Romerike 1749 (begr. ved Fenstad Annekskirke 9. Okt. s. A.). Han fik 19. Aug. 1717 Bevilling som Procurator, sees at have fungeret som Byfoged i Christiania og kaldes derfor ogsaa i 1783 »forlængst afdøde Byfoged Andreas Tollund«. Han blev ²) gift i Fet Kirke paa Romerike 26. Marts 1722 med Søster Lucia Christophersdatter Hammer, født paa Elverum Prestegaard 1674, † i Christiania 1737 (begr. 10. Mai s. A.), 63 A. gl., Datter af Sogneprest til Elverum Hr. Christopher Knudsen Hammer og Maren Andersdatter Opdal (Enke efter hans Formand i Elverum Hr. Jens Borch) og ³) i Nes paa Romerike 12. Decbr. 1737 med Martha Christine Heidemark, født 1702, † i Christiania 9. Aug. 1783 (begr. paa Byens Kirkegaard 14. s. M.), 81 A. gl., Datter af Cornet Jacob Nilsen Heidemark og Kirsten Pedersdatter Baar samt Enke efter Underofficer Hans Steensen Bernhoft. Med sin sidste Hustru havde Andreas Tollund Sønnen Peter Andreas Tollund, der i 1783 var Lieutenant i Trondhjem, ligesom Konen af 1ste Egteskab havde Datteren Anne Kirstine Bernhoft, gift med Lieutenant Lewerkhausen. Skifte efter Helene Walter holdtes ved Akers Skifteret den 29. Januar 1715. Boet eiede et Hus paa Kongens Grund straks ved Bispegaarden, taxeret for 100 Rdl. Boets hele Formue var 359 Rdl., men Gjælden var 375 Rdl., saa Boet var fallit.
- l. ¹². **Niels Jacobsen (Walter)**, født paa Helgeland c. 1684, † der efter Faderen, men før Søsteren Helene (1706—1715), da han ei nævnes paa Skiftet efter denne Ugift.
- m. ¹². **Knud Jacobsen Walter**, født paa Helgeland c. 1685, † paa Bragernæs 1719 (begr. 6. Febr. s. A.), ugift. Han var i 1715 i Tjeneste hos den rige Trælasthandler Peder Sørensen

Moss paa Bragernæs. Endnu i 1739 var hans Bo ikke opgjort, og da han sad i stor Vidtløftighed kunde der ingen Arv ventes efter ham.

- n. 1^a. Christian Jacobsen »Walter«, født paa Helgeland i Hole 1687, † paa Ulveland Ekers Prestegjeld mellem 1739 og 1742, men findes ikke anført blandt Begravede i Ekers temmelig daarlig førte Kirkebog. Han var i 1715 og endnu i 1720 i Christiania, hvor han var i Stiftamtmand Wilhelm de Tonsbergs Tjeneste. I 1720 kaldes han »Vagtmester«, men boede siden paa Gaarden Ulveland i Ekers Prestegjeld, hvor han var 1727 og endnu 1739.

Gift i Hole Kirke 18. Febr. 1718 (trol. 29. Januar s. A.) med Margrethe Willumsdatter Klinckhammer, der vistnok var en Datter af Klokker paa Fredrikshald Willum Klinckhammer, der havde en Datter ved Navn Margrethe. Hun er muligens den Margrethe Walter, der blev begravet paa Bragernæs 12. Febr. 1766, 82 A. gl., og skulde saaledes være født i 1684. Af hans Børn med Margrethe Klinckhammer kjendes følgende:

- a. 2. Wilhelm Walter, født i Christiania 1719 (døbt i Vor Frelzers Kirke 20. April s. A.). Er vistnok den Wilhelm Walter »Suchestad«, der blev begravet paa Toten 20. August 1752, 30 A. gl.
- b. 2. Helene Hedevig Walter, født i Christiania 1720 (døbt i Vor Frelzers Kirke 23. Oct. s. A.), † paa Strømsø 1789 (begr. 6. April s. A.), 69 A. gl. Ugift. Om hende hedder det i Kirkebogen: »Jomfr. Helene Walter, født paa Ulveland paa Eker¹⁾, af S. T. Christian Walter og Margrethe Klinckhammer, har været oplært i alt godt og conditionerede derfor først i 25 Aar i Slag hos S. T. Hr. Generallieut. Peaumau i Christiania, opholdt sig saa siden i mange Aar her paa Stedet, indtil Aaret 1783, da hun blev forlangt ind igjen, for at holde Hus, men qvitterede saa tilsidst 1787 (Stillingen) i Anledning af, at hendes Herre blev kaldet ned til Kjøbenhavn«.
- c. 2. Margrethe Walter, født paa Ulveland paa Eker 1727 (døbt 20. Januar s. A.), † der 1746 (begr. 13. Mai s. A.). Ugift.
- d. 2. Christian Walter, født paa Ulveland 1737 (døbt i Eker 3. Decbr. s. A.); han er muligens den Christian Walter, der blev begravet paa Bragernæs 11. Juli 1751.

¹⁾ Det er en Feil af Klokkeren. Hun var født i Christiania.

[Muligens har Christian Walter paa Ulveland og Margrethe Klinckhammer havt flere Børn, men flere har man ikke fundet døbt i Christiania og Ekers Kirkebøger. I en Optegnelse i Bragenæs Overformynderregnskab for 1781 findes opført:

- 1) Anna Christiansdatter Walter eller Mand Hans Berntsen Afkald (for Arv) af 22. Juli 1781.
- 2) Gunhild (Christiansdatter?) Walter eller Mand Nicolai Francks Afkald af 27. Juli 1781. [Hun blev begravet paa Bragenæs 30. Sept. 1775, 51 A. og 7 M. gl. og skulde saaledes være født 1724. Hun var gift med Skrædder Nicolai Franck. Skifte efter hende holdtes paa Bragernæs 13. Marts 1778, men Boet var fallit].
- 3) Christiana Walter eller Mand Christopher Jensens Afkald af 18. Juni 1781. [Christopher Jensen Heg og Christiania Christiansdatter Walter bleve viede i Lier (Frogner Kirke) 17. August 1763].
- 4) Malene Hedevig Walter med Curator Ole Aaltons Afkald af 27. Juli 1781.

Om disse Personer, som vistnok vare Sødskende og Døtre af en Christian Walter, ogsaa ere Børn af Christian Walter paa Ulveland, vides ikke).

o. 1^a. **Fredrik Jacobsen Walter**, født paa Helgeland 1688, † i Skotselven paa Eker 1737 (begr. 30. Octob. s. A.), 49 A. gl. Han fik ved sit Giftermaal i 1716 $\frac{1}{4}$ Del i Gaarden Dramdal, der skyldte 2 Skpd. Tunge. Enken arvede siden de øvrige Parter i Dramdal, som hun i 1762 solgte til sin ældste Søn. Skifte efter Fredrik Walter holdtes paa Dramdal fra 4. Aug. 1739 til 11. Mai 1744. Hans Del i Gaarden Dramdal værdsattes for 400 Rdl., hvoraf hans 2 Sønner og 3 Døtre tilsammen fik Udlæg for 228 Rdl.

Gift 1716 i Eker (men Vielsen findes ikke i Kirkebogen)¹⁾ med **Kirsten Jørgensdatter Dramdal**, født paa Dramdal paa Eker 1698 (døbt i Hougs Kirke 18. Sønd. efter Trin. (c: 11. Mai) s. A., † paa Dramdal 1781 (begr.

¹⁾ Hvis han ikke skulde være den Fredrik Jacobsen, der blev copuleret i Eker Dom 17. a. Tri. (c: 19. Sept.) 1717 med Kirsti »Tronsdatter«. At Tronsdatter er en Feil, er sandsynlig. Thi da Fredrik Jacobsen blev trolovet i Eker Dom 12. a. Tri. (c: 15. Aug.) 1717 kaldes hun Kirsti »Sorensdatter«. Det er dog ikke meget sandsynligt, at ikke Presten (eller Klokkeren) skulde have kjendt bedre til Enearvingen paa Dramdal og vistnok heller ikke sandsynlig, at Vielsen ikke skulde have foregaaet i Huset uden Trolovelse og Lysning.

Bededag (∴: 1. Juni gl. Stil) s. A., 83 A. gl., eneste Barn af Jørgen Lauritsen Dramdal¹⁾ og Helle Michelsdatter.

a. 2. Et dødfødt Barn, begravet paa Eker 3. Sønd. efter Trin. (d. 13. Juni) 1717.

b. 2. Anna Maria Walter, født paa Dramdal 1719 (døbt i Eker 1. Januar 1720), † paa Kongsberg 1778 (begr. 5. Novbr. s. A.), 59 A. gl.

Gift i Eker c. 1744 med Stiger ved Kongsbergs Sølvværk Dietrich Falchenberg, født 1728, † paa Kongsberg 1784 (begr. 2. Novbr. s. A.), 56 A. gl. Han var Stiger ved Kongsbergs Sølvværk, hvor han senere blev Overstiger og 15. April 1766 Einpharer samt 20. Marts 1770 Geschwornen. Med sin Kone havde han ingen Børn, hvorfor de 25. Mai 1776 oprettede et reciproct. Testamente, kgl. confir. 13. Novbr. 1778, ifølge hvilket den Længstlevende skulde beholde det hele Bo mod at udbetale Førstafdødes Arvinger 10 Rdl., hvis Vedkommende indgik nyt Egteskab. Efter Konens Død blev Falchenberg paany gift paa Kongsberg 2. Marts 1780 med Margrethe Sophie Riegels, født paa Kongsberg 1745 (døbt der 20. Mai s. A.), † paa Kongsberg 1795 (begr. 6. Januar s. A.), 50 A. gl., Datter af Kammerassessor og Bergamtsskriver paa Kongsberg Lucas Riegels og Mette Marie Harding. Skifte efter hende holdtes paa Kongsberg 12. Januar 1795 til 29. December 1797.

¹⁾ Jørgen Lauritsen Dramdal var en Søn af Laurits Simonsen paa Dramdal, der var født paa Bragernæs 1634 (døbt 30. Novbr. s. A.), † paa Dramdal 1701 (begr. paa Eker 4. Juni s. A.) 66 A. 6 M. ÷ 6 D. gl., der igjen var en Søn af Simon Lauritsen paa Bragernæs (født 1608), efter hvem Skifte holdtes 26. Sept. 1672. Laurits Simonsen havde Borgerskab til Christiania og var gift med Kirsten Jørgensdatter Lang, en Datter af Jørgen Olsen Lang paa Bragernæs og Kirsten Frodesdatter, der var 3 Gange gift, først med Lauge Pedersen, dernæst med Jørgen Lang og 3die Gang med Jørgen Hansen Møller paa Bragernæs. Ogsaa Simon Lauritsen var Borger til Christiania og 2 Gange gift. Hans 1ste Kone, hvis Navn ei kjendes, blev begravet paa Bragernæs 22. Juli 1652, hvorefter han 24. Juni 1655 (trol. 4. s. M.) paa Bragernæs egtede Anna Pedersdatter Kinck. I sine 2de Egteskab havde han foruden Laurits Dramdal en Søn Peder Simonsen og Døtrene Karen gift med Procurator Anders Jacobsen Sønderborg, Maren, gift med Søren Pedersen Kinck, en Broder af Svigerfaderens 2den Kone, Anna Catharina og Johanne Simonsdøtre.

(Fortsættes).